

Mirades al model de la terminologia catalana

© Museu Thyssen-Bornemisza, Madrid

GHIRLANDAIO, Domenico
(Domenico di Tommaso Bigordi)
Retrat de Giovanna Tornabuoni, 1488
Tècnica mixta sobre taula. 77 x 49 cm

La terminologia catalana en el marc de la planificació de la llengua ha reconegut sempre els referents que l'han inspirada (vegeu el número zero de la revista). Després de més de vint-i-cinc anys d'història d'aquesta planificació, TERMINÀLIA ha volgut obrir una reflexió sobre el model de la terminologia catalana que hem anat construint. D'una banda, hem recollit opinions i vivències dels anteriors directors del Centre de Terminologia TERM CAT i, de l'altra, de responsables d'alguns serveis lingüístics, que han conegut de prop la concepció, la implementació i l'evolució d'un model viu, que és vist ara també com un referent per a d'altres.

Coordinat per Joan Maria Romani
CONSELL DE REDACCIÓ

TERMINÀLIA 4 (2011): 38-54 · DOI: 10.2436/20.2503.01.29
ISSN: 2013-6692 (impresa); 2013-6706 (electrònica) · <http://terminalia.iec.cat>

M. Teresa Cabré i Castellví
Directora del TERMCAT
(1985-1988)

* Quina és la vostra valoració del model adoptat per a la terminologia a Catalunya, amb un organisme oficial de caràcter normatiu?

En l'adopció del model d'organització de la terminologia catalana van intervenir en la meua opinió tres factors: En primer lloc, la voluntat de salvar les barreres administratives que separen la comunitat catalanoparlant en comunitats administratives diferents en el territori de l'Estat; en segon lloc, la necessitat d'institucionalitzar aquest aspecte de la llengua a fi de donar marge de maniobra a l'actualització del lèxic científicotècnic i especialitzat en general; i, en tercer lloc, el model de base social que una comunitat com el Quebec havia adoptat per a la terminologia.

No cal fer gaires comentaris sobre el primer factor. La Generalitat de Catalunya, que des de la Direcció General de Política Lingüística, i més especialment a través del Servei d'Assessorament Lingüístic, portava la iniciativa en aquest tema, no tenia jurisdicció fora dels límits de la comunitat de Catalunya. La presència de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en el consorci que es va crear inicialment permetia trencar aquesta restricció territorial i tractar la terminologia catalana com un sol conjunt. L'IEC assegurava la institucionalització terminològica en tot l'àmbit catalanoparlant.

El segon factor es refereix al fet que calia crear un organisme específic perquè la fixació de la terminologia adequada per a cada sector temàtic no és solament una responsabilitat dels lingüistes, sinó que és una responsabilitat compartida amb els especialistes. Així doncs, calia posar en marxa un centre de treball en el qual lingüistes i especialistes compartissin l'actualització del lèxic especialitzat de la llengua catalana. La presència de la Generalitat assegurava, a més de

la subsistència del centre, una coherència necessària entre la planificació de la normalització de la llengua en el seu conjunt i l'activitat terminològica al servei d'aquesta normalització.

El tercer factor correspon al fet d'haver considerat el model terminològic del Quebec com un model adequat, amb algunes diferències, per a la terminologia catalana. A diferència de centres de terminologia creats o bé en el marc d'organismes internacionals plurilingües i centrats en l'activitat de traducció i interpretació, o bé dedicats a la normalització internacional amb la voluntat d'impulsar estàndards per a la transacció industrial i econòmica, els quebequesos concebien la terminologia dins del marc de la promoció de la llengua francesa i, per tant, era un model que posava en primer pla les bases socials de la terminologia.

Així doncs, el model inicialment proposat semblava el més adequat per poder posar en marxa des de Catalunya un programa de treball d'actualització i fixació del lèxic d'especialitat i difondre'l en tot el territori de la llengua, sense perjudici que en un futur (i si les coses haguessin anat políticament de manera diferent això podria haver estat possible) els governs d'altres comunitats autònomes catalanoparlants s'incorporessin perfectament al projecte.

El centre que es va crear, el TERMCAT, és un organisme oficial i té assignada institucionalment la tasca de la normalització dels termes. Dic això perquè en els nostres àmbits, quan es parla de «caràcter normatiu» pensem més en la normativització que no pas en la normalització, que són activitats diferents.

* Quins avantatges i inconvenients creieu que té el model adoptat?

Un avantatge clar que té d'allunyar-se de la primera línia de foc és que veus amb molta més perspectiva les coses en què has participat. Quan vaig dirigir el TERMCAT, des de la seva creació fins al 1988, em vaig haver de concentrar en la posada en marxa de l'activitat de treball en el marc d'un pla general d'actuació coordinat amb la Direcció General de Política Lingüística. Calia fer-ho tot: des de la contractació de les persones que hi havien de treballar fins a la creació de tots els protocols de treball. Va ser un període engrescador, molt creatiu i productiu i que amb els anys ha donat el seu fruit. Des del primer moment ens vam proposar de crear un centre que fes un treball estructurat i coherent de portes endins i de difondre'n de portes enfora les línies d'actuació i els recursos que anàvem elaborant.

En aquest primer període es va redactar tota la documentació de treball, la metodologia i els protocols; es va dissenyar i implementar la base de dades terminològiques amb un pla explícit d'emmagatzematge de dades procedents dels vocabularis especialitzats ja publicats; es van establir les bases lingüístiques per a la normalització dels termes nous; es van posar en marxa diverses col·leccions de publicacions i es va establir, per mitjà dels contactes amb el món exterior, una xarxa d'experts consultors, alguns dels quals encara avui formen part dels comitès tècnics del centre. També es van obrir les portes a l'exterior fent conèixer arreu, per mitjà de la participació científica en congressos i seminaris, la tasca que es desenvolupava i el valor específic que tenia a Catalunya. No es tractava tant d'acaparar funcions sinó de concentrar-se en les pròpies de l'organisme que s'havia creat, però, això sí, amb la idea que s'havia de traspasar fronteres i fer conèixer, en els organismes i encontres internacionals, la tasca que es feia en l'àmbit català i l'orientació que s'hi donava. D'aquella època, se'n conserven molts contactes amb centres d'arreu que encara avui el TERMCAT manté.

Com que em demaneu que parli dels avantatges i desavantatges del model, diré que considero molt positiu l'establiment des del primer moment d'una cultura de servei a la llengua i a la societat catalanoparlant, ja que, de fet, el TERMCAT havia nascut amb aquesta voluntat. Això, però, sense deixar de banda les bases científiques d'una concepció de la terminologia adequada al context sociolingüístic propi.

Els aspectes que si ara tornéssim a començar crec que suggeriria d'enfocar de manera diferent són tres: el model radial del centre, el paper dels especialistes en la fixació de termes i la subordinació, encara que participativa, de l'IEC en les resolucions de fixació formal dels termes per mitjà del Consell Supervisor.

Una organització en xarxa de totes les institucions i organismes que treballen en terminologia permetria una implicació més profunda de tots els agents terminològics en aquesta gran tasca de mantenir actualitzat el vocabulari especialitzat.

El paper dels especialistes, bàsicament els científics i tecnòlegs, en la responsabilitat de la terminologia de cada sector crec que també hauria hagut de tenir més incidència. A fi de comptes és una responsabilitat que exercien abans de la institucionalització de la terminologia catalana i que després, tot i que són consultats, no han tingut el paper proactiu que en realitat els correspon. L'enfocament professional de la terminologia catalana posant en primer pla els terminòlegs de procedència lingüística és deutor del model del Quebec, de caràcter més administratiu i industrial que no pas acadèmic i científic.

En tercer lloc, em penso que hauria estat més adequat que la responsabilitat de la fixació formal de la terminologia s'hagués organitzat en forma d'una comissió de l'IEC participada de manera preferent pel TERMCAT, però no per mitjà d'un Consell que, tot i que el presideix un membre de la Secció Filològica de l'IEC, pertany al TERMCAT, es denomina Consell Supervisor «del TERMCAT». M'agradaria més que, com en les altres comunitats autònomes de l'Estat que disposen de centres de terminologia, la normalització dels termes fos responsabilitat d'una Comissió de Normalització que depengués directament de l'IEC, amb la participació de totes les seves seccions, i en la qual el TERMCAT tingués un paper molt rellevant, però obrint la porta a la participació d'altres organismes que també produeixen terminologia de manera sistemàtica, com per exemple els serveis lingüístics de les universitats. Però els canvis en els organismes, sobretot si es tracta de canviar aspectes estructurals del model establert, són molt difícils de fer i creen moltes reticències i resistències. *

Isidor Mari i Mayans
Director del TERMCAT
(1988-1997)

* Quina és la vostra valoració del model adoptat per a la terminologia a Catalunya, amb un organisme oficial de caràcter normatiu?

En realitat, com és lògic, l'organització que han adoptat les activitats terminològiques en l'àmbit del català no es pot entendre tan sols com l'aplicació d'un model escollit prèviament. Per tal de trobar l'organització més indicada, vam desplegar des del Servei d'Assessorament Lingüístic de la Direcció General de Política Lingüística (DGPL), en estreta relació amb la professora M. Teresa Cabré, un llarg procés de contactes exploratoris —tant interns com internacionals—, acompanyat de debats i reflexions, que ens van fer veure que, en el nostre cas, el treball terminològic necessitava una coordinació general i havia d'anar estretament vinculat alhora tant amb l'estandardització —amb l'autoritat lingüística de l'IEC— com amb la normalització de l'ús de la llengua —amb l'impuls

dels poders públics. Al mateix temps, vam constatar que la normalització terminològica reclamava un tractament específic, coherent amb la normativa del lèxic general, però també relativament autònom. La creació del TERMCAT el 1985 com a organisme compartit per la Generalitat i l'IEC responia a aquesta idea de responsabilitat compartida: la normalització dels termes correspon al Consell Supervisor del TERMCAT, en què preval l'autoritat normativa de l'IEC; la Generalitat, al seu torn, hi garanteix el sosteniment del centre i la vinculació del treball terminològic amb l'extensió de l'ús de la llengua. Al cap de vint-i-cinc anys, crec que es pot confirmar l'encert substancial de l'organització que es va adoptar.

* Quins avantatges i inconvenients creieu que té el model adoptat?

Per dir-ho breument, l'avantatge principal és que tenim un centre de referència per a totes les activitats terminològiques relatives a la llengua catalana (coordinació, metodologia, formació, suport als experts, normalització, emmagatzematge i difusió), tant a efectes interns com externs (relacions estatals o internacionals). Naturalment, la capacitat d'exercir plenament aquestes funcions sempre serà limitada, com passa amb tots els models quan es duen a la pràctica: els resultats depenen en gran part de la disposició i de les possibilitats reals de totes les parts implicades. Crec que el sistema organitzatiu en si no té inconvenients rellevants, sinó que més aviat presenta limitacions pròpies de les inhibicions, dificultats o resistències que s'han trobat a l'hora de posar en pràctica les activitats

terminològiques. La primera limitació més important és la subordinació i la fragmentació política i administrativa de la comunitat de llengua catalana, que fa molt difícil la unitat d'acció, internament i internacionalment. La segona, la situació encara restringida i marginal de l'ús del català en molts àmbits d'especialitat, sobretot en el sector privat, que impedeix veure les necessitats terminològiques reals i fa molt difícil la implantació efectiva de la terminologia. I potser la tercera limitació en importància és la manca general de formació dels usuaris sobre la importància de la precisió terminològica en els llenguatges d'especialitat. Valdria la pena renovar l'esforç conjunt de tots els implicats per a superar aquests inconvenients i els altres que s'hi puguin identificar.

* Quines van ser les relacions amb altres organismes que elaboren terminologia mentre va ser director del TERMCAT?

Abans i tot de la creació del TERMCAT, des del Servei d'Assessorament Lingüístic vam promoure tant com vam poder l'establiment de relacions sistemàtiques de cooperació entre totes les parts implicades, internament i internacionalment. És impossible resumir el procés, que ja es pot veure reflectit a l'inici dels anys vuitanta en el *Llibre blanc de la DGPL* i en les memòries del Departament de Cultura de la Generalitat. Mentre vaig assumir la direcció del TERMCAT, que va coincidir amb la responsabilitat de sostdirector de Política Lingüística, vam tenir com a prioritat la construcció d'un marc general de planificació estratègica, el Pla General de Normalització Lingüística. L'avalava el Con-

sell Social de la Llengua Catalana, concebut aleshores com un òrgan de concertació dels grans objectius de la política lingüística, en una perspectiva plurianual, entre els grans agents socials, públics i privats. L'activitat terminològica figurava en el capítol 7 d'aquell Pla, amb l'objectiu d'aconseguir la màxima interconnexió entre l'estandardització i l'extensió de l'ús social, amb la implicació activa de tots els serveis, entitats o experts que participaven en l'elaboració i la difusió de la terminologia. Recordo com un bon exemple de cooperació el complex treball que es va fer en els comitès tècnics específics de la terminologia esportiva arran dels Jocs Olímpics del 1992. *

Ester Franquesa i Bonet
Directora del TERMCAT
(1997-2002)

* Quina és la vostra valoració del model adoptat per la terminologia a Catalunya, amb un organisme oficial de caràcter normatiu?

Quan la Generalitat articula, als anys vuitanta, la política per a la recuperació de les funcions socials de la llengua, fa pivotar l'impuls de l'activitat terminològica en el TERMCAT com a centre que coordina i planifica la política terminològica catalana, i li encomana la responsabilitat de la normalització dels neologismes, a l'empara de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Un model òptim per a actuar com a instrument de Govern i com a organisme normalitzador que facilita la diversificació de la llengua perquè sigui apta per a la comunicació especialitzada, per mitjà d'un procés que es complementa perfectament amb el procés de normativització, que aspira a constituir la varietat lingüística comuna des de la diversitat formal, social, geogràfica, diacrònica, d'ús, etcètera.

Un model que, en adquirir la forma jurídica de consorci el 1994, amb la incorporació del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) com a xarxa territorial, amplia la capacitat d'acció i l'agilitat en la gestió i les decisions. Poc després que assumís la direcció el 1997, van ser-ne renovats els estatuts per estendre el suport a tota la Generalitat, vincular terminologia i tecnologies de la informació i encomanar-li, a més de la coordinació, també l'elaboració de recursos terminològics. Es mantenia el model originari, però amb més competències. Potser la característica més important d'aquest model és el sistema organitzat per a la intervenció institucional en la neologia, per mitjà del Consell Supervisor, presidit per la Secció Filològica, i assistit per grups i comissions d'experts i terminòlegs que proposen neologismes com a

substituts dels manlleus no volguts. La llengua catalana té en marxa una política terminològica explícita emmarcada en una política lingüística més general que n'impulsa l'ús en tots els àmbits científics, tèc-

nic i socioeconòmics amb nous recursos lèxics i la posada en funcionament de neologismes adaptats a les necessitats de denominació que exigeix la redacció i la traducció de documentació especialitzada.

* Quins avantatges i inconvenients creieu que té el model adoptat?

La terminologia catalana es basa des dels inicis en un model organitzatiu, envejat per altres llengües, que un cop es va haver consolidat en va esdevenir un referent. El seu punt fort era i és la imbricació de l'activitat terminològica del centre, tant amb la política lingüística com amb l'autoritat normativa en matèria de llengua. El model adoptat afavoria sobretot la cooperació amb altres agents actius en terminologia i la intervenció amb consens i estabilitat en la neologia per mitjà del Consell Supervisor, vinculat estretament a l'autoritat normativa. Va caldre reforçar aquest model amb l'organització més sistemàtica d'elaboració de terminologies i de sistemes de difusió. El català pot presumir de ser la llengua, considerada per molts minoritària, que disposa del nombre més elevat i divers de diccionaris i de serveis d'assessorament terminològic, a Internet des del 1999 (Neoloteca i Biblioteca terminològica) i el 2001 (Cercaterm), i amb repertoris lliurement descarregables del lloc web des del 2005. El sistema per a la normalització, que va ser ben organitzat des de bon començament, s'ha mantingut, amb pocs retocs de millora, al llarg de tots els anys de treball del centre.

Tot i això, centrat en la recerca de qualitat i l'establiment de sistemes de treball idonis, no ha estat prou fort com a centre coordinador per implicar tots els agents en un desenvolupament compartit i complementari ni per respondre amb plena eficàcia al ritme real d'actualització global del lèxic de la societat tècnica i científica.

No ens hem enfilat del tot en el tren del progrés amb la divulgació efectiva del vocabulari consolidat i l'entrada en joc del de nova constitució per tenir una llengua forta, que pot ser usada amb plenitud per interpretar el món en català. Una terminologia actualitzada i amb una cadència molt més ràpida d'incorporació de neologismes que assimili les novetats que es produeixen, que empenyi els mitjans de comunicació, els professors universitaris, els col·legis professionals, els despatxos d'advocats, els metges i centres de salut, les empreses, al seu ús en els diversos àmbits: memòries, documentals, manuals, publicitat, informes científics, llibres de text i d'assaig, a les aules, en revistes de divulgació científica, etcètera. Els professionals de la terminologia han de fer seves les inquietuds, les necessitats i les expectatives dels usuaris. L'Institut d'Estudis Catalans i el Govern de la Generalitat compleixen, per mitjà del TERMCAT i acompanyats de les universitats catalanes, aquesta funció, però els cal la complicitat dels qui en la seva activitat professional fan servir el lèxic especialitzat i el posen en circulació. I més ara que les tecnologies amplien les possibilitats de difusió de la informació i han fet que la ciència i la tecnologia hagin deixat de ser per a un reducte de la societat i incideix, molt més que no ho feia abans, en la vida quotidiana, el món del treball, del lleure, l'economia i la sanitat, les arts i la cultura.

* Quines van ser les relacions amb altres organismes que elaboren terminologia mentre va ser directora del TERMCAT?

Tenia clar el caràcter transversal de l'activitat terminològica, essència del mateix TERMCAT amb representants dels departaments de la Generalitat amb més incidència en l'àmbit terminològic, l'IEC i el CPNL. Formalitzar la relació amb entitats, organismes, xarxes i associacions nacionals i internacionals d'arreu del món i de tots els sectors d'activitat, públics i privats, va ser per a mi una prioritat, que va culminar amb la signatura el 15 de juny de 2001 de la «Declaració de Brussel·les per a una cooperació internacional en terminologia» a la I Cimera de Terminologia. Mentre vaig ser directora del TERMCAT, vaig impulsar la signatura de cent tretze convenis amb empreses, universitats i centres d'ensenyament superior i amb organismes de les adminis-

tracions públiques: Govern d'Andorra, Govern de les Illes Balears, Institut d'Estadística de Catalunya, Associació d'Arxivers de Catalunya, Televisió de Catalunya, Enciclopèdia Catalana, Winterthur, Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, Sindicatura de Comptes de Catalunya... Remarco la coordinació amb el Govern d'Andorra en l'execució i publicació de projectes conjunts com el *Vocabulari i el diccionari de la neu i dels esports d'hivern* (1999, 2001) i l'emblemàtic primer acord del 2001 entre el Govern de Catalunya, el de les Illes Balears i el d'Andorra per al *Nou diccionari de neologismes* i el *Diccionari d'hoteleria i turisme*. També vam tenir un paper actiu en l'aplicació dels acords signats entre el nostre Govern i grans empreses arran del desplega-

ment de la Llei 1/1998, de política lingüística, com és el cas del Banco Santander, SEAT o DERBI. En la línia de vincular la terminologia catalana a les tecnologies vam assumir la localització en llengua catalana dels sistemes operatius del Windows 98 de Microsoft l'any 1998, que va obrir la via perquè el català fos disponible en els programes bàsics posteriors. La cooperació amb Softcatalà va contribuir a establir la terminologia necessària i a inserir-la de manera natural en l'entorn tecnològic.

Mentre vaig ser-ne la directora, el TERMCAT va reforçar la vinculació amb altres administracions de l'Estat espanyol dedicades a la terminologia, com TermEsp, UZEI (País Basc) o TERMIGAL (Galícia), i va articular-ne la presència en projectes de la Comissió Europea, com TDCNET 1998-2000, entre d'altres. El TERMCAT va passar a ser membre de l'Associació Europea de Terminologia, l'Associació Europea de Recursos Lingüístics (ELRA), la Xarxa europea de centres de documentació en terminologia (TDCnet), l'Institut Internacional per a la recerca terminològica (IITF), l'Associació per a la terminologia i la transferència del

coneixement (GTW), la Xarxa Internacional TermNet, la Xarxa Iberoamericana de Terminologia (RITerm) i la Xarxa Panllatina de Terminologia (REALITER), amb la implicació activa, per primera vegada, en molts dels seus projectes, algun dels quals va liderar com és el cas de Linmiter (1999-2002). També va col·laborar en molts projectes liderats per la Unió Llatina. El TERMCAT va ser soci fundador de l'Associació Espanyola de Terminologia (1997) i de l'ACATERM (2002), predecessora de la Societat Catalana de Terminologia. En l'àmbit de formació de terminologia, vam organitzar diversos projectes —i vam col·laborar en programes impulsats pels centres d'ensenyament superior especialment actius aleshores (Mallorca, València, Castelló, Barcelona).

El 2001 vam idear i posar en marxa l'Antena de Terminologia per guanyar la complicitat dels mitjans de comunicació en català, els de les Illes Balears i Andorra inclosos, una complicitat que és clau per a la difusió de la nova terminologia i que no sempre hem obtingut, amb un sistema en línia per identificar necessitats de nova terminologia i alhora per implantar-ne l'ús. ✿

Preguntem als serveis lingüístics

1. Quina és la vostra valoració del model adoptat per a la terminologia a Catalunya, amb un organisme oficial com el TERMCAT, i la publicació de llistes de termes en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*?
2. Quins avantatges i inconvenients creieu que té el model adoptat per a l'organització de la terminologia catalana?
3. Com creieu que evolucionarà en el futur aquest model?
4. Quines relacions i de quina mena ha mantingut la vostra institució amb el TERMCAT?
5. Quins camps d'activitat cobreix i ha cobert la vostra entitat?
6. Expliqueu l'activitat terminològica de la vostra entitat.

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) Joan Abril

1. El TERMCAT treballa i molt en l'elaboració i divulgació de la terminologia catalana, d'acord amb uns criteris internacionals que són modèlics.
2. El model de la terminologia catalana exigeix l'acord, com és lògic, dels experts de les diverses àrees d'especialitat i l'assessorament dels terminòlegs. Per tant, hi veig avantatges i cap inconvenient.
3. En el futur? Ja som futur. El model funciona bé perquè el TERMCAT s'ha adaptat perfectament a les noves tecnologies: ja fa uns quants anys que ha difós la terminologia oberta, ha creat una base de dades en línia perquè organismes externs treballin d'acord amb la seva metodologia i es recicla constantment a través de diversos actes acadèmics (congressos, jornades, etcètera).

Servei de Política Lingüística, Govern d'Andorra Marc Cortès, cap del Servei

1. El Servei de Política Lingüística del Govern d'Andorra no valora el model adoptat a Catalunya per a la terminologia catalana.
2. Per a la nostra tasca d'assessorament lingüístic és molt important la feina que fa el TERMCAT pel que fa a la normalització dels neologismes del lèxic d'especialitat. Tot i que l'autoritat lingüística a Andorra correspon al Servei de Política Lingüística, en general seguim els criteris adoptats pel TERMCAT.
3. No entrem a valorar aquest punt, que no ens afecta directament.
4. Mantenim una relació molt bona, per mitjà de convenis anuals per col·laborar en l'elaboració i l'edició de reculls terminològics, tant del TERMCAT com nostres: *Diccionari general de l'esport* (2010), *Diccionari d'infermeria* (2008), *Diccionari de telecomunicacions* (2007), *Terminologia del comerç electrònic* (2006), *Terminologia de la sida* (2005), *Terminologia notarial* (2004), *Terminologia de fires*

Generalitat de Catalunya Institut d'Estadística de Catalunya

4. La relació amb el TERMCAT s'ha establert a través de la nostra demanda d'assessorament terminològic de les nomenclatures estadístiques, perquè el nostre organisme treballa amb milers de noms de productes i activitats de totes les àrees d'especialitat. A més, hi tenim signat un conveni de col·laboració per tal d'oficialitzar-ho.
5. D'acord amb el Pla estadístic de Catalunya 2011-14, cobrim la majoria d'àrees d'especialitat, perquè toquem activitats econòmiques, productes, ocupació, educació, consum, salut, agricultura, medi ambient, etcètera.
6. Per a més informació, vegeu:
<http://www.idescat.cat>.

servei de política lingüística

- i congressos* (2003), *Diccionari de la neu* (2001), *Vocabulari dels esports d'hivern* (1999).
5. Som l'òrgan encarregat de la política lingüística del Govern d'Andorra. Vam néixer el 1988 amb els objectius de fer millorar el grau de coneixement del català de la població del país i augmentar-ne l'ús. Els punts bàsics de la nostra actuació són l'assessorament, la dinamització de la llengua i vetllar pel compliment de la legislació lingüística.
  6. Com a òrgan encarregat de la política lingüística, l'origen de l'activitat terminològica va coincidir amb el naixement del Servei. El 1998 vam publicar el *Vocabulari bàsic dels grans magatzems*, que estem ampliant i actualitzant amb el suport del TERMCAT. Aquests anys hem publicat el *Vocabulari de bars i restaurants* (2002), que tenim previst reeditar, ampliat i actualitzat, amb el suport del TERMCAT; el *Vocabulari dels Jocs dels petits estats* (2005) i el *Lèxic de l'esquí* (1999). També hem participat en l'elaboració i l'edició del *Diccionari de l'educació*, publicat recentment.

Alhora, hem col·laborat amb l'IEC en la publicació dels atles lingüístics del domini català i hem proposat la inclusió d'andorranismes al DIEC (*arrest, aute, averia, batlle, casa comuna, donja, foc i lloc, manador, pita-vola, providència, raonador del ciutadà, serenalla, tabac espalillat, botir-se, carrota, murga, etcètera*).

ConSORCI per a la Normalització Lingüística (CPNL)

Ferran Lozano, director del Centre de Normalització Lingüística de Terrassa i Rubí

1.

El model fixat per al català ens sembla el més adequat, atès que el fet de ser un organisme dependent de l'Institut d'Estudis Catalans dota d'oficialitat i de caràcter normatiu les seves decisions.

2.

Els avantatges més destacats provenen dels dos objectius fundacionals de l'organisme. El primer consisteix en la creença que la creació de terminologia s'ha de fonamentar en una metodologia que n'asseguri la sistematicitat i la coherència. I, el segon, en una orientació clara a la prestació de serveis i a la resolució de necessitats amb relació a la terminologia.

Aquest segon objectiu, que el diferencia d'altres institucions amb funcions semblants en altres llengües, ha estat fonamental per a normalitzar la terminologia en tots els camps i difondre'n l'ús, tant per mitjà de l'edició permanent de reculls terminològics com, molt especialment, per mitjà del Servei de Consultes, en col·laboració permanent amb els tècnics de la xarxa de serveis lingüístics de Catalunya. Per mitjà d'aquest esforç de difusió, pren tot el sentit la tasca del TERMCAT.

Pel que fa als inconvenients, són conseqüència inevitable d'aquesta voluntat divulgadora que ja hem comentat i que es fa indispensable en una llengua com la nostra. A banda dels termes aprovats i incorporats a la Neoloteca, el TERMCAT posa a l'abast dels ciutadans un volum molt considerable de termes en fase d'estudi i aprovació, consultables al Cercaterm. La pròpia necessitat de la llengua fa que es divulguin i que, des dels serveis lingüístics, se'n recomani l'ús per bandejar estrangerismes, però en algunes ocasions l'organisme ha acabat fent reconsideracions que han desprestigiats la tasca dels uns i els altres i han provocat incertesa en la població. Entenem que és un risc que cal assumir, però que caldria vetllar per reduir-lo al màxim.

Actualment, les set persones que formem part del Servei participem en els projectes terminològics i destinem 10.000 euros anuals a aquest àmbit, mitjançant els convenis anuals amb el TERMCAT.

Per a més informació, vegeu: <http://www.catala.ad>.

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

3.

Tenint en compte l'abast de la feina feta en els seus vint-i-cinc anys d'existència, els mateixos responsables parlen ara d'una etapa de maduresa en què la seva estructura permeti atendre més adequadament les necessitats terminològiques de la societat per garantir que la llengua catalana disposi de tots els recursos que requereix una llengua de cultura i de ciència del segle XXI.

4.

Com ja hem comentat, la relació ha estat fonamental i de complementaritat, atès que el CPNL ha actuat com a element difusor de la tasca feta pel TERMCAT. El CPNL, doncs, pel seu accés a la població per mitjà del servei d'assessorament lingüístic, ha estat clau perquè l'allau de termes normalitzats tingués una presència real en tots els àmbits d'ús.

5.

Els primers anys es van caracteritzar per l'elaboració de materials breus de difusió terminològica (sobretot cartells i tríptics) per a diferents sectors (perruqueria, alimentació, automoció...). Amb el pas del temps, i sobretot a partir de l'accés a tota aquesta informació terminològica per Internet, s'ha dut a terme una tasca d'informació i orientació als diferents sectors d'activitat de la població perquè en faci ús.

6.

Per a més informació, vegeu:
<http://www.cpln.cat>.

Softcatalà

Diana Coromines i Calders, membre de Softcatalà, traductora, investigadora i docent a la Universitat Pompeu Fabra

1. Penso que seria millor un model en què la direcció del TERMCAT no depengués dels canvis de govern de la Generalitat. Crec que això (els canvis de govern) pot haver influït en el fet que, fa uns anys, el TERMCAT va decidir canviar de manera substancial els criteris que havia acotat el 1997 per a la traducció de productes informàtics. Aquests criteris, que són també els que vam adoptar a Softcatalà (i a partir dels quals vam establir la nostra *Guia d'estil i Recull de termes*), eren fonamentals per a començar a fixar una terminologia pròpia, coherent i homogènia en aquest àmbit, que fins aleshores no existia, i bona part de la tasca de traducció de programari cap al català que s'ha fet des de llavors s'hi ha basat. La fixació d'aquests criteris i la seva adopció per part de la majoria d'empreses i associacions de traducció va ser importantíssima per a la normalització del català en l'àmbit de les TIC. De cop i volta, però, el 2009 el TERMCAT ens va enviar un esborrany de revisió d'aquests criteris, en el qual, en lloc de reafirmar-los, donava peu a la dispersió terminològica. S'hi afirmava, per exemple, que en un programa informàtic un terme com *save* tant es pot traduir per *desa* com per *guarda*; això, des del nostre punt de vista, va en contra de l'homogeneïtzació que caracteritza la traducció especialitzada, en la qual els termes s'han de traduir sempre de la mateixa manera, de forma unívoca, perquè remetent a conceptes molt definits i l'usuari els ha de poder entendre i reconèixer amb facilitat. L'opinió de Softcatalà va ser contrària a aquest canvi de criteris i, malgrat tot, el document que van publicar finalment (el 2011) és ambigu i no aposta clarament per l'homogeneïtat i la coherència (com sí que es feia, en canvi, en el primer document de 1997) i, en definitiva, posa en perill el model de llengua que s'ha anat acotant en els darrers anys en l'àmbit de la informàtica i que gaudeix d'un gran nivell d'acceptació per part d'usuaris i traductors.

D'altra banda, i arran d'aquest «debat» que vam mantenir amb el TERMCAT, des de Softcatalà vam tenir ocasió de veure que, com a mínim dins l'Àrea TIC, els seus responsables consideraven que la tasca del TERMCAT no ha de ser normativa sinó descriptiva. De fet, aquest és l'argument que van esgrimir per a defensar que, en la traducció de productes informàtics al català, tant vàlid és traduir *search* per *busca* com per *cerca*, perquè els parlants, en la seva vida quotidiana, fan servir totes dues paraules indistintament. Jo crec que la tasca del TERMCAT ha de tenir un valor normatiu, i que la recerca descriptiva s'ha de deixar

per a les universitats (recerca que després es pot tenir més o menys en compte a l'hora de prendre decisions normatives, però que cal no confondre amb la tasca normativa mateixa).

2. L'inconvenient que hi veig és el que he exposat més amunt; en dependre de la Generalitat de Catalunya, la direcció va canviant d'acord amb els canvis de govern i això acaba afectant l'estabilitat necessària per a treballar amb eficàcia i en coherència amb la tasca feta en temps de governs anteriors.

3. No sé com evolucionarà, però des del meu punt de vista caldrien dos canvis importants:

- a) Acotar molt bé quin ha de ser el paper del TERMCAT en la normalització del català en l'àmbit de les TIC (crec que ha de ser, fonamentalment, el de coordinar la tasca normativa en la fixació de terminologia).
- b) Fer que sigui un organisme no dependent d'una institució política com la Generalitat. Hauria de ser un centre independent o bé integrat a l'Institut d'Estudis Catalans. D'altra banda, crec que hauria de treballar de manera més fluïda i sistemàtica amb les universitats de parla catalana, i en aquest sentit caldria definir i acotar molt bé quina mena de tasques fa el TERMCAT (normatives) i quina mena de tasques fan les facultats de lingüística (descriptives), així com també de quina manera es complementen i coordinen.

4. Softcatalà i el TERMCAT van signar un acord de col·laboració l'any 2000, i des d'aleshores mantenim una comunicació fluïda. Des de Softcatalà, assessorem tècnicament el TERMCAT sempre que ens ho demanen, i al seu torn el TERMCAT valora la qualitat del nostre *Recull de termes* i de la *Guia d'estil*, així com també d'algunes traduccions.

5. La nostra activitat terminològica se centra fonamentalment en l'àmbit del programari informàtic: navegadors, sistemes operatius, programes i documentació relacionada amb totes aquestes eines.

6. La tasca terminològica va molt lligada a tot el que fem a Softcatalà. Des del naixement de l'associació el 1997, un dels objectius principals ha estat contribuir paula-

tinament a la fixació d'una terminologia funcional, moderna i coherent dins l'àmbit de les TIC, especialment en el sector de programari. De fet, quan l'any 1997 els fundadors de Softcatalà es van proposar de traduir el Netscape al català, el primer problema amb què van topiar era la manca d'una terminologia establerta per a poder dur a terme aquesta traducció. Per a superar aquest escull, vam comptar amb lingüistes i traductors (alguns dels membres fundadors ho eren) i més endavant vam establir un acord de col·laboració amb el TERMCAT. Ja el 1998, juntament amb la presentació de la versió en català del Netscape, es va presentar també una guia d'estil i un recull de termes. Des d'aleshores, no hem deixat mai de treballar per a anar actualitzant tots dos documents, i és una tasca que fem en estreta col·laboració els membres de l'associació que es dediquen a l'àmbit de la informàtica i aquells que vénen de l'àmbit lingüístic (filòlegs, traductors, lingüistes). Els debats de terminologia tenen lloc, principalment,

a la llista de terminologia (per correu electrònic), en la qual es posen sobre la taula les diverses opcions que tenim per a traduir determinats termes; s'analitzen els arguments a favor i en contra de cadascuna de les opcions; consultem amb experts (entre ells, el TERMCAT) i finalment prenem una decisió. Tota aquesta informació, després, la tenim en compte per a actualitzar el *Recull de termes* (la darrera versió del qual es va publicar ara fa un any). Actualment estem treballant en una nova versió del recull que pretenem que sigui molt més dinàmica i flexible que les versions anteriors. El nostre propòsit és que la seva actualització sigui fàcil, ràpida i viva, i que per a cada terme hi hagi una fitxa en la qual quedi reflectit el raonament que s'ha fet per a adoptar una solució de traducció concreta, que en qualsevol moment es pugui completar i enriquir amb nous arguments i informacions.

Per a més informació, vegeu: <http://www.softcatala.org>.

Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC)

Ester Bonet, responsable del Servei Lingüístic

1. Desconec altres models, però crec que aquest va funcionar molt bé quan hi va haver els Jocs Olímpics de Barcelona, perquè el TERMCAT, com a organisme oficial, va poder tenir opció a recursos humans i econòmics molt aviat. De fet, el 1986 ja es va començar a treballar en el projecte dels diccionaris olímpics i el resultat va tenir una qualitat i una repercussió que després diversos comitès internacionals que han organitzat els Jocs s'hi han basat. Això mostra que tot i la seva joventut —el TERMCAT es va crear el 1985—, el model emprat va funcionar. Pel que fa a la publicació de les llistes en el DOGC crec que té la funció de donar un valor simbòlic d'oficialitat, però no sé si és necessari.

2. Té avantatges en el sentit que estableix una manera molt sistemàtica i pauta de treballar. Per exemple, en l'esport, com que no hi ha gaire documentació escrita, ha calgut anar creant la terminologia a través del consens entre els diferents experts consultats; i en aquest procés la metodologia emprada ha estat molt eficaç. Com a desavantatge, però que tanmateix és coherent amb la manera de treballar del TERMCAT, hi veig la falta d'immediatesa a fer propostes.

3. Suposo que ara els caldrà crear bones eines per a avaluar la implementació i l'impacte de les propostes termi-

UNIÓ DE FEDERACIONS
ESPORTIVES DE CATALUNYA

nològiques, perquè és el baròmetre decisiu del treball que s'ha fet i s'està fent. I crec que en aquest camí caldrà que treballin amb les universitats, que són les que innoven i investiguen en aquest procés de la normalització terminològica.

4. Hem mantingut des de l'origen una relació d'assessorament en l'àrea temàtica de l'esport i també hem difós els termes esportius normalitzats per tota la xarxa de clubs de Catalunya i a través dels nostres mitjans de difusió, que bàsicament és la premsa esportiva. També hem fet especial incidència en l'ús del Cerca-term entre els nostres usuaris, perquè ens ha permès derivar moltes de les consultes lingüístiques que rebíem; i periòdicament donem a conèixer el servei de descàrrega de repertoris terminològics («Terminologia Oberta»), sobretot quan hi ha algun esdeveniment específic com ara la Setmana Catalana de Vela.

5. El servei lingüístic de la UFEC abasta tot allò que fa referència a la llengua i l'esport. Com que la terminologia esportiva implica una posada al dia constant, això ens obliga contínuament a fer recerca i aquesta recerca la fem en col·laboració amb el TERMCAT.

6. Per a més informació, vegeu: <http://www.ufec.cat>.

Servei de Política Lingüística de la Universitat de València

Francesc Esteve, coordinador de l'Àrea de Terminologia

1.

En l'actual situació, crec que és bo que hi haja un organisme oficial de terminologia de caràcter normatiu, coordinat amb l'Institut d'Estudis Catalans, com a institució de referència normativa, i que faça públics des del *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* els termes adoptats com a normalitzats. Això els confereix caràcter oficial i n'assegura el coneixement general i l'aplicació per part de totes les administracions públiques.

Per als punts millorables d'aquest model, vegeu les respostes següents.

2.

Els avantatges són sobretot que facilita l'adopció i la consolidació ràpida i unificada de la forma adoptada com a referent. A més, es dissipen les polèmiques, sovint personalistes o estèrils, sobre cada terme. I, sobretot, quan la solució proposada implica alguna adaptació, s'evita que s'impose directament la forma més estesa segons l'ús habitual, que sol ser el calc de l'espanyol o de l'anglès passat pel filtre de l'espanyol. L'únic que cal demanar a aquest model és rigor, coherència amb el model d'estandardització i màxim consens previ. Altrament, pot semblar massa dirigista o fins i tot erràtic en les seues solucions.

Els altres inconvenients són:

- a) Com que és «el» centre i el centre «oficial» de terminologia catalana, el TERMCAT ha funcionat massa temps ignorant les altres persones i les altres entitats productores i difusores de terminologia. O bé hi ha col·laborat de manera tangencial, fets que s'han començat a corregir només darreument. És sobretot destacable el cas de les universitats, que són centres productors i difusors de terminologia de primer rang i anteriors fins i tot al TERMCAT, les quals no sempre han tingut tot el suport tècnic d'aquest (per exemple: accés a les seues dades, a les seues actes, facilitats per a la difusió de la terminologia publicada per les universitats, discussió conjunta i coordinació de criteris, etcètera).
- b) El TERMCAT és una institució només de la Generalitat de Catalunya o per a l'àmbit territorial de la Generalitat de Catalunya. Per tant, hauria de promoure acords formals amb les universitats i les institucions reconegudes com a referència normativa en altres territoris catalanoparlants, i hauria d'incorporar el parer i també representants d'aquestes entitats al Consell Supervisor (o a qualsevol òrgan que pugua prendre decisions de fixació terminològica).

3.

L'evolució del TERMCAT dels darrers temps comença a obrir un camí cap a la coordinació efectiva amb altres persones i centres productors de terminologia. El TERMCAT ha obert el Cercaterm —que és, de fet, el recull en línia més exhaustiu de terminologia catalana i el més consultat— a la incorporació dels vocabularis o de la terminologia resolta per altres persones o institucions. I ara també promou una cooperació més estreta i efectiva amb les universitats i els professionals lingüístics.

4.

La Universitat de València i el TERMCAT van subscriure un conveni de col·laboració en la dècada de 1980, que continua vigent. Així, el Servei de Normalització Lingüística de la Universitat de València esdevenia «centre col·laborador» del TERMCAT, i aquest es va encarregar de la formació dels primers tècnics de terminologia del Servei. En l'etapa inicial, el TERMCAT va donar suport efectiu als primers treballs de la nostra Àrea de Terminologia acabada de crear.

La relació personal amb els tècnics del Centre ha estat sempre excel·lent. Allò que ha fallat ha estat sobretot la voluntat d'obrir els seus recursos fins i tot als «centres col·laboradors» en els dos sentits: que aquests poguessen fer ús i aprofitar els materials i les bases de dades del TERMCAT, i que aquest acceptés i fins i tot promogués la incorporació de les recerques d'aquests col·laboradors externs.

Amb la constitució i ple funcionament de la Comissió de Llengua de la Xarxa Vives d'Universitats, les relacions amb el TERMCAT s'han desplaçat en bona mesura a la Subcomissió de Terminologia de la Xarxa, amb una reunió anual i intercanvi d'informació, però amb pocs resultats pràctics tangibles.

Des de fa poc més d'un any l'Àrea de Terminologia del Servei de Política Lingüística ha iniciat una intensa cooperació amb el TERMCAT, promoguda des de la direcció d'aquest centre, que s'ha concretat sobretot amb un treball conjunt amb la seua Àrea de Gestió Terminològica i Documental. Ara el TERMCAT no sols ofereix difondre des del seu Cercaterm els termes resolts pel nostre Servei, bé com a termes individuals, bé els continguts en vocabularis publicats, sinó que també dóna acollida als criteris generals que susciten les nostres recerques terminològiques.

5.

L'Àrea de Terminologia atén les consultes que li fa arribar qualsevol persona vinculada a la Universitat de València: professorat, personal d'administració i serveis o estudiants. Amb tot, la majoria de les consultes provenen de la correcció de manuals i materials docents i moltes les trameten els assessors lingüístics que s'encarreguen de la correcció i traducció.

En la producció de vocabularis, l'Àrea de Terminologia s'ha centrat sobretot en l'àrea temàtica del dret, de què ha publicat dotze títols, més dos que té actualment en impremta, als quals cal afegir-ne un de publicat conjuntament per les universitats de la Xarxa Vives i un altre, recopilació d'uns 6.000 termes, elaborat conjuntament amb la Universitat de Barcelona. En altres camps temàtics diferents i amb el format de diccionari, s'ha publicat, per exemple, un *Diccionari de botànica* (català-espanyol-anglès-francès) o un *Diccionari de relacions laborals*, elaborat conjuntament amb Comissions Obreres del País Valencià.

6.

Per bé que el Servei de Normalització Lingüística de la Universitat de València ja havia emprès abans algunes activitats terminològiques, l'Àrea de Terminologia va començar a funcionar com a tal el novembre de 1992

Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears (UIB)

M. Magdalena Ramon, coordinadora del Gabinet de Terminologia

1.

És un model basat en models d'organismes internacionals, especialment i originàriament, el del Quebec. Actualment, al meu entendre, el centre ha evolucionat cap a una organització de treball de tipus empresarial, mantenint aquesta metodologia o model amb una sèrie d'adaptacions metodològiques més o menys noves. En relació amb la llista de termes que es publica en el DOGC, no ho veig malament tal com funciona políticament Catalunya perquè li dona un caràcter oficial; ara bé, també s'haurien de publicar a tots els diaris oficials de l'àmbit lingüístic català per ser coherents. No obstant això, si les situacions fossin realment normals, potser solament bastaria publicar els termes normalitzats en butlletins de l'IEC. I aquest fet, segons la meua opinió, va lligat a l'expressió «de caràcter normatiu». Crec que el TERMCAT realment hauria de ser una entitat (en forma de filial, per exemple) integrada totalment dins l'Institut d'Estudis Catalans. I això em duu a pensar que realment la

amb una persona, que actuava com a coordinador. El 1996 s'hi va incorporar una tècnica mitjana. I amb aquesta dotació ha continuat fins a l'octubre de 2011, en què l'Àrea s'ha convertit en Terminologia i Llenguatge Científic i atén, juntament amb la terminologia, l'assessorament, la correcció i la traducció de textos destinats a la docència o a la recerca.

L'Àrea ha resolt milers de consultes puntuals i ha publicat els vocabularis i diccionaris esmentats anteriorment, a més d'una *Guia pràctica de recursos terminològics*, de divulgació per als usuaris en general. També ha elaborat i publicat bibliografies universitàries, generals i terminològiques, que informen els professors de tots els llibres publicats en català en els camps següents: ciències de la salut; dret; economia i empresa; filosofia; física i òptica; història; història de l'art; informàtica; matemàtiques; psicologia; química i sociologia.

A curt termini, hi ha prevista una reedició actualitzada de la *Guia pràctica de recursos terminològics* i més a la llarga, una obra divulgadora que aborde d'una manera didàctica i directa els principals dubtes en la terminologia més genèrica i comuna.

Per a més informació, vegeu:

<http://www.spluv.es>.

Universitat de les Illes Balears
Servei Lingüístic

funció del TERMCAT (o el que seria el mateix, la filial de terminologia de l'IEC) hauria de ser —més que fabricar diccionaris i normalitzar termes relacionats sobretot amb els continguts d'aquests diccionaris— donar principalment i prioritàriament suport terminològic a la societat catalana en general i a les entitats i institucions en particular, com ara les universitats, principals creadores i usuàries de terminologia, que treballen de manera sistemàtica o per necessitats puntuals la terminologia.

2.

Aquesta pregunta, al meu entendre, va lligada al pressupost que maneja (o que ha manejat fins ara) el TERMCAT. Aquest pressupost —lligat, és clar, al suport polític— li ha permès una bona organització, en comparació amb altres centres o institucions, pel fet de poder disposar d'una infraestructura, tant material (sobretot informàtica) com humana, important. Això ha permès al Centre de crear col·laboracions, diguem-

ne generoses, mitjançant convenis per a elaborar diccionaris, cedir suport informàtic, etcètera. I aquest és un dels avantatges principals. Inconvenients, francament, tal com està la situació en el món de la llengua catalana a les Illes, en aquests moments, pocs.

3.

No ho sé. Sembla que té tendència a una voluntat globalitzadora, en el sentit de col·laborar activament més enllà de les fronteres catalanes (àmbit lingüístic català); això sí, com a centre, de vegades, amb el monopoli terminològic català, quan realment no és així.

4.

Les relacions amb la Universitat de les Illes Balears sempre han estat bastant productives i cordials. S'han materialitzat a través del Gabinet de Terminologia del Servei Lingüístic de la UIB. S'han concretat en la normalització de termes per a alguns dels diccionaris que hem elaborat, en l'intercanvi de material, amb l'assessorament metodològic pel que fa a l'elaboració de diccionaris, etcètera. Cal dir que actualment gaudim d'un conveni de col·laboració TERMCAT-UIB molt avantatjós, ja que ens permet, a més d'altres possibilitats, fer ús del seu gestor terminològic, el GdTWeb, per a l'elaboració i difusió dels nostres treballs terminològics.

5.

A través del Gabinet de Terminologia (GT) del Servei Lingüístic, la UIB ofereix un servei de consultes puntuals, al qual, a més de la Universitat, pot accedir tota la societat balear; així, una de les seves principals funcions és resoldre aquestes consultes i difondre la terminologia catalana estandarditzada. Així mateix, elabora terminologies (la sèrie «Terminologies Universitàries») adreçades a alumnes i professors, generalment duta a terme amb la col·laboració dels professors, i també diccionaris i material terminològic divulgatiu encarregats generalment per organismes externs. A més, assessora institucions i particulars en matèria terminològica, tant bibliogràficament com pel que fa a l'elaboració de material terminològic.

6.

El Gabinet de Terminologia, com a centre col·laborador del TERMCAT, va ser creat gràcies al conveni de cooperació que es va signar el 29 de gener de 1991 entre la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports i la Universitat de les Illes Balears, amb la finalitat de coordinar i potenciar les iniciatives en el camp de la terminologia en l'àmbit de les illes Balears.

Des de la seva creació, s'ha mantingut, amb renovacions successives de conveni, amb el suport econòmic de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats (és el nom actual) i de la UIB. Gairebé sempre, tret dels primers anys, hi ha hagut dos terminòlegs (els primers anys hi havia una terminòloga i una administrativa). També ha comptat, però no sistemàticament, amb becaris de la Conselleria esmentada i amb alumnes col·laboradors de la UIB.

Quant als productes elaborats, tenim fixes dues línies de treball encetades:

- a) La sèrie «Terminologies Universitàries»(TU). Són terminologies bàsiques en format de full desplegable en català, castellà i anglès, d'assignatures dels diferents estudis que s'imparteixen a la UIB. Generalment contenen un mínim de 50 termes i un màxim, més o menys, de 200. S'elaboren amb la col·laboració dels professors de les assignatures que es treballen; també hi col·laboren de vegades alumnes dels estudis de Filologia Anglesa. S'adrecen principalment als alumnes, però també als professors.
- b) La «Col·lecció Lèxics Bàsics». És una col·lecció, en forma de llibre tradicional, més elaborada que la sèrie TU. Generalment conté entre 300 i 600 termes en català, castellà, anglès i francès, i de vegades alemany i portuguès. Les àrees depenen dels proponents, és a dir, del voluntarisme i de la iniciativa generalment de professors de la UIB i dels tècnics del GT. Fins al número 5 són sense definicions, i el número 6, a punt de sortir, és amb definicions.

A banda d'aquestes dues línies, també fem treballs externs o en col·laboració.

Per a més informació, vegeu:
<http://slg.uib.cat/gt>.

Servei de Llengües i Terminologia de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)
Marta de Blas, cap del servei

1.
La valoració és positiva. Des de la universitat volem ser agents actius en la detecció de necessitats, la producció de recursos, la generació de propostes neològiques i la difusió de la terminologia de les àrees de coneixement de la UPC, conjuntament amb el nostre personal docent i investigador expert. Aquest paper volem exercir-lo a través de la col·laboració interuniversitària i sobre la base d'una aliança sòlida amb el TERMCAT, com a organisme oficial i de referència.
2.
Ens sembla una fortalesa del model català que hi hagi un centre oficial encarregat de la normalització terminològica, l'elaboració i difusió de terminologies, el seguiment de la implantació i l'elaboració de metodologies de treball, sobretot si s'acompanya amb la voluntat de diàleg amb especialistes i usuaris i el reconeixement de la tasca que duen a terme els altres agents que treballen en terminologia.
Podria ser una debilitat d'aquest model si el centre oficial no facilités la participació de la societat a través dels agents implicats (universitats, departaments, organismes, empreses del sector, professionals, especialistes) o si socialment es creés la percepció que la terminologia que no produeix el TERMCAT no és vàlida o correcta o, fins i tot, si l'existència d'una metodologia de treball actués d'inhibidor per a la creació de recursos innovadors o diferents. Al nostre parer, el TERMCAT ha de vetllar perquè no es produeixin aquests factors que podrien afectar la riquesa i el creixement de la producció en terminologia catalana.
3.
Creiem que anirà:
  - Cap a un model més obert i flexible de col·laboració entre el TERMCAT i els diferents agents que produeixen terminologia, que posi en valor i visibilitzi les contribucions respectives.
  - Cap a una dinàmica de treball més connectada i en xarxa, mitjançant eines de treball en línia que fomentin la participació i alhora donin autonomia.
  - Cap a una visió més àmplia i «laxa» del concepte *terme*, especialment pel que fa a la identificació i selecció de termes i a la inclusió d'àmbits de menys especialització científica i tècnica.
  - Cap a una concepció més híbrida del treball terminològic, en què es produeixi una aproximació entre les metodologies, les eines i els productes de l'àmbit de la traducció i de la terminologia.
4.
La relació entre ambdues institucions és de cooperació i sintonia. En la nostra trajectòria de treball terminològic iniciada la dècada de 1980, hem après, hem crescut i hem evolucionat amb el TERMCAT al costat. Durant tots aquests anys hem col·laborat en la producció de les nostres col·leccions, hem utilitzat programari del TERMCAT per a elaborar els nostres primers diccionaris, hem participat en les accions formatives, hem resolt qüestions puntuals com a usuaris del servei de consultes, hem posat en contacte el TERMCAT amb especialistes de la UPC, hem proposat termes per normalitzar i hem donat el nostre parer sobre termes de les nostres àrees d'especialitat. Actualment, tenim tres convenis amb el TERMCAT: per a difondre terminologia elaborada a la UPC a través del Cercaterm; per a produir la col·lecció «Ciència i Tecnologia», i com a membres i actualment coordinadors del Grup de Treball de Terminologia i Nomenclatura de la Xarxa Vives d'Universitats, un conveni de col·laboració entre les dues institucions
5.
Treball terminològic puntual i sectorial de les àrees de coneixement de la UPC (matemàtiques i estadística, enginyeria civil, arquitectura i construcció, òptica, enginyeria mecànica, enginyeria electrònica, informàtica, telecomunicacions, ciències de la Terra, energies, enginyeria industrial, enginyeria tèxtil, economia, enginyeria química, enginyeria aeronàutica i desenvolupament humà i sostenible). I també, producció de terminologies i nomenclatures de l'àmbit de la gestió de l'educació superior.
6.
El Servei de Llengües i Terminologia de la UPC es va crear l'any 1979. Pel que fa a l'activitat terminològica, adreçada a la comunitat universitària, les funcions principals són les següents:

- Elaborar productes terminològics dels àmbits de coneixement de la UPC i de la gestió universitària.
- Establir les formes d'ús preferent de la terminologia tècnica, científica i de gestió i la nomenclatura pròpia de la Universitat en la documentació multilingüe de la UPC.
- Resoldre consultes puntuals de terminologia en les tres llengües de treball de la UPC (català, castellà i anglès).

La primera obra terminològica que es publica a la UPC és el *Vocabulari de metal·lúrgia* l'any 1984. A final dels vuitanta, des del Servei de Llengües i Terminologia es comença la col·lecció «Diccionaris Multilingües», que incorporen definicions i se'n publiquen sis títols. A partir dels anys noranta s'inicia la col·lecció «Vocabularis Bàsics» adreçats a l'estudiantat, amb deu títols, i la col·lecció «Ciència i Tecnologia», amb quatre

títols editats conjuntament amb Enciclopèdia Catalana, dos dels quals van comptar amb la participació del TERMCAT.

Tots aquests títols formen part de la producció terminològica publicada en paper. Paral·lelament, la UPC disposa des dels anys vuitanta del banc de dades UPCTERM, que actualment conté aproximadament 100.000 termes tècnics i científics. A partir de l'any 2000 s'ofereixen recursos en obert i en format digital. També s'han creat els bancs de dades de l'espai europeu d'educació superior (EES) i el del Lèxic de l'educació superior, que recullen terminologia de l'àmbit acadèmic, la gestió universitària i l'EES, amb més de 9.000 termes.

Per a més informació, vegeu:

<http://www.upc.edu/slt/el-servei-de-llengues-i-terminologia>.

Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona (UB)

Conxa Planas, cap del servei

Universitat de Barcelona

Serveis Lingüístics

1. És bo que hi hagi un organisme amb capacitat normativa o normalitzadora, i que tingui certa capacitat executiva. Però és un model massa lligat a l'Administració, quan, de fet, la terminologia és més aviat una matèria de tipus científic.

El fet de publicar les llistes de termes normalitzats en el DOGC, té l'efecte immediat de fer que aquella terminologia publicada sigui d'ús obligat dins l'Administració, però això no repercuteix en l'ús que se'n faci en altres àmbits, com ara la docència i recerca universitària. Semblaria més lògic que aquest organisme encarregat de la terminologia depengués de l'IEC, que ja té capacitat normativa per a la llengua general i que, a més, disposa de seccions que representen tots els àmbits de coneixement. A més, té l'avantatge que l'IEC és un organisme que representa tot l'àmbit català i no solament Catalunya.

2. El fet que la terminologia s'hagi vinculat a un organisme dependent de l'administració, ha fet que s'ocupi molt especialment de la terminologia i el lèxic de caràcter més aviat divulgatiu i amb una forta implantació social. És un aspecte que evidentment és important, ja que repercuteix molt directament en l'ús social del català, però indirectament fa que es posi menys èmfasi en altres àmbits més especialitzats, aquells justament per als quals es necessita una implicació directa de científics,

no solament com a informants, sinó com a productors i difusors principals de terminologia.

Els serveis lingüístics universitaris han intentat en major o menor grau pal·liar aquestes llacunes terminològiques, però, com que el model de la terminologia catalana no ha previst per a aquests serveis un paper com a planificadors i normalitzadors, la seva tasca ha estat poc visible i ha quedat una mica diluïda.

3. Amb la presència cada cop més gran de l'anglès com a llengua de comunicació científica i de docència universitària, i amb la rapidesa amb què la ciència i la tècnica evolucionen i creen noves unitats terminològiques, cal que el model de la terminologia catalana vegi com una prioritat abordar aquestes àrees de coneixement especialitzat si no volem córrer el risc que el català deixi de ser apte per als àmbits més especialitzats. És en aquest context que cal implicar els productors i difusors de terminologia especialitzada en el procés de normalització lingüística, obrint la porta als diferents actors que la gestionen, com ara els serveis lingüístics universitaris.

En un altre ordre de coses, i gràcies a les noves tecnologies, el model que s'ha seguit en la creació de productes terminològics ha anat evolucionant cap a la redifusió de continguts de procedències diverses, cosa que permet reaprofitar productes d'altres i obre noves línies de col·laboració entre organismes basades en la compartició de dades.

4.

Els tècnics dels Serveis Lingüístics (SL) i, molt especialment, mitjançant l'àrea de terminologia, sempre han mantingut una relació professional continuada amb el TERMCAT tant per a adreçar-los consultes com per a fer propostes de normalització de termes.

D'altra banda, els Serveis Lingüístics de la UB formen part de la Xarxa Vives d'Universitats, on hi ha un grup de treball de terminologia que ha produït lèxics consensuats per a tota la regió Vives i que s'encarrega de complir el conveni de cooperació que ja fa anys es va signar entre la Xarxa Vives i el TERMCAT. En virtut d'aquest conveni, aquest grup de treball de la Xarxa Vives i el TERMCAT es reuneixen un cop l'any, com a mínim, per a compartir informació sobre les línies de treball dels diversos organismes representats i mirar de trobar possibles vies de cooperació.

5.

La Universitat de Barcelona cobreix tots els àmbits de coneixement, eixamplats darrerament amb determinats graus i màsters d'enginyeries tècniques (compartits o no amb altres universitats), llevat de l'arquitectura. En conseqüència, els Serveis Lingüístics de la UB s'han ocupat de la terminologia de totes aquestes àrees implicant-hi els diversos agents (professorat i estudiants) a través de l'estructura definida per la Xarxa de Dinamització Lingüística.

A banda dels diferents àmbits de coneixement vinculats a la docència i recerca que es duu a terme a la Universitat, els SL també cobreixen les necessitats terminològiques relacionades amb l'administració acadèmicodocent, especialment les vinculades al nou espai europeu d'educació superior.

6.

L'origen de l'activitat terminològica a la UB és molt primerenc. El professorat de la UB, sobretot de les àrees de ciències, sempre ha estat molt inquiet lingüísticament i d'això se'n deriven múltiples iniciatives terminològiques individuals. De manera organitzada, però, comença al 1988, amb el Servei de Llengua Catalana (antecedent dels actuals Serveis Lingüístics), quan la seva directora, Dra. M. Teresa Cabré, presenta a la Comissió de Política Lingüística delegada del Consell de Govern tres plans d'elaboració i implantació de terminologies: «Vocabularis per al Personal d'Administració i Serveis», «Vocabularis Bàsics per a l'Alumnat» i «Diccionaris d'Especialitat».

Pel que fa a recursos humans, la UB té des del 1988 una plaça de tècnic lingüístic amb perfil de terminòleg.

Aquest tècnic forma part de l'àrea d'assessorament lingüístic i terminologia; i, per a l'elaboració de cada recurs, treballa en estreta col·laboració amb el personal docent i investigador de la Universitat i amb serveis de tecnologia lingüística. També es disposa d'estudiants de grau i màster en pràctiques de terminologia.

La major part d'obres terminològiques elaborades des dels SL de la UB han estat una iniciativa de les diferents comissions de dinamització lingüística de centre de què consta la Xarxa de Dinamització Lingüística, creada el 1992 amb la finalitat de sistematitzar harmònicament les accions encaminades a estimular l'ús de la llengua catalana en la docència, la recerca, l'administració i la gestió universitàries. Aquesta estructura facilita la planificació terminològica i assegura la participació de professorat, alumnes i membres del PAS en la detecció de necessitats i en l'elaboració i difusió de materials.

A més de contribuir a la plena normalització lingüística del català, els Serveis Lingüístics de la UB també s'ocupen de la comunicació multilingüe, especialment en relació amb el castellà i l'anglès, per a les línies que el Pla de llengües de la UB ha establert. Aquestes noves necessitats han fet que els productes terminològics prevegin sempre aquestes tres llengües i que també s'estiguin elaborant materials específics per a la gestió de les necessitats que sorgeixen de la traducció de textos institucionals en aquests tres llengües, com ara l'Omnia Nomina.

Les noves tecnologies de la informació i la comunicació també han contribuït a fer evolucionar molt els productes terminològics elaborats des dels Serveis Lingüístics de la UB. Inicialment totes les obres es publicaven en paper i es distribuïen gratuïtament entre els col·lectius destinataris o bé es venien, si es tractava d'obres d'autor, més extenses i més cares. Actualment totes les col·leccions s'estan digitalitzant i totes les obres noves només es publiquen en línia. Paral·lelament, s'han creat altres eines destinades a millorar la cerca d'informació, com ara els multicercadors terminològic i lingüístic (ara projecte interuniversitari), el gestor de consultes Sens dubte, el portal Vocabulària, (destinat a la difusió de terminologia puntual i d'obres terminològiques recents) i productes molt específics per a determinats col·lectius, com ara la Cuina lingüística per a químics.

Per a més informació, vegeu:
<http://www.ub.edu/sl>